

DOCHODZENIE ROSZCZEŃ W POSTĘPOWANIU GRUPOWYM

Komentarz

Małgorzata Sieradzka

KOMENTARZE PRAKTYCZNE

WYDANIE

4

Wolters Kluwer

DOCHODZENIE ROSZCZEŃ W POSTĘPOWANIU GRUPOWYM

Komentarz

Małgorzata Sieradzka

KOMENTARZE PRAKTYCZNE

WYDANIE

4

Stan prawny na 1 czerwca 2025 r.

Wydawczyni
Magdalena Stojek-Siwińska

Redaktorka prowadząca
Joanna Cybulska

Opracowanie redakcyjne
Violet Design

Projekt okładek serii
Wojtek Janikowski, Przemek Dębowski

prawolubni[♥]

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujemy prawo i własność
Więcej na www.legalnakultura.pl
Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2025

ISBN 978-83-8390-645-4
4. wydanie

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. +48 728 313 462
e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Mężowi, za nieustające wsparcie

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	11
Przedmowa do czwartego wydania	15
Wprowadzenie	31
Ustawa z dnia 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym	61
Art. 1. [Zakres zastosowania ustawy]	61
Art. 1a. [Żądania w powództwie w postępowaniu grupowym w sprawach o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów]	182
Art. 2. [Ujednolicenie wysokości roszczeń pieniężnych]	187
Art. 3. [Właściwość i skład sądu]	226
Art. 4. [Reprezentacja w postępowaniu grupowym]	231
Art. 4a. [Przedsądowe wezwanie przedsiębiorcy do zaniechania stosowania określonej praktyki stanowiącej naruszenie interesów konsumentów]	264
Art. 4b. [Złagodzone wymagania powództwa w postępowaniu grupowym w sprawach o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów]	266
Art. 4c. [Udział Prezesa UOKiK w postępowaniu grupowym w sprawach o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów]	267
Art. 5. [Wynagrodzenie pełnomocnika]	268
Art. 5a. [Opłata za przystąpienie do grupy]	275

Art. 5b.	[Opłata za przystąpienie do grupy jako jedyny koszt ponoszony przez konsumenta]	276
Art. 6.	[Pozew w postępowaniu grupowym]	277
Art. 6a.	[Prejudyk]	309
Art. 7.	[Posiedzenie przygotowawcze w postępowaniu grupowym]	312
Art. 7a.	[Zwolnienie członka grupy z kosztów procesu]	313
Art. 8.	[Kaucja na zabezpieczenie kosztów procesu]	314
Art. 9.	[Zaspokojenie z kaucji]	338
Art. 9a.	[Legitymacja Rzecznika Finansowego]	341
Art. 10.	[Badanie dopuszczalności postępowania grupowego]	344
Art. 10a.	[Wyłączenie ponownego badania dopuszczalności prowadzenia postępowania grupowego]	363
Art. 10aa.	[Badanie zgodności finansowania podmiotu upoważnionego z wymogami ustawy]	364
Art. 10ab.	[Zawieszenie postępowania w sprawach o roszczenia związane ze stosowaniem praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów w następstwie wykreślenia podmiotu upoważnionego z rejestru lub wykazu]	371
Art. 10b.	[Orzeczenie Sądu Najwyższego w przedmiocie dopuszczalności prowadzenia postępowania grupowego]	372
Art. 10c.	[Odrzucenie pozwu w związku z wszczęciem postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów]	373
Art. 11.	[Ogłoszenie o wszczęciu postępowania grupowego]	377
Art. 11a.	[Wykaz postępowań grupowych]	387
Art. 12.	[Oświadczenie o przystąpieniu do grupy]	389
Art. 13.	[Skutki przystąpienia do grupy]	401
Art. 14.	[Niedopuszczalność interwencji ubocznej]	416
Art. 15.	[Zarzuty co do członkostwa w grupie]	419
Art. 16.	[Skutki przynależności do grupy]	426
Art. 16a.	[Nakazanie pozwanemu, podmiotowi upoważnionemu pozwanemu lub osobie trzeciej wyjawienia lub wydania środka dowodowego]	436

Art. 16b.	[Rozpoznanie wniosku o ujawnienie lub wydanie środka dowodowego]	442
Art. 16c.	[Oddalenie wniosku o wyjawienie lub wydanie środka dowodowego]	443
Art. 16d.	[Wniosek o wyjawienie środka dowodowego znajdującego się w aktach sprawy prowadzonej przez ten organ ochrony konkurencji]	448
Art. 16e.	[Ograniczenie prawa wglądu do dowodu; żądanie uchylenia lub zmiany postanowienia nakazującego wyjawienie lub wydanie środka dowodowego; zażalenie]	449
Art. 16f.	[Pozostawienie nakazujące wyjawienie lub wydanie środka dowodowego jako tytuł wykonawczy]	454
Art. 16g.	[Środki podejmowane w przypadku uchylania się wykonania postanowienia nakazującego wyjawienie lub wydanie środka dowodowego]	455
Art. 16h.	[Pominięcie dowodu; grzywna]	459
Art. 17.	[Pozostawienie co do składu grupy]	460
Art. 18.	[Zmiana reprezentanta grupy]	472
Art. 18a.	[Zmiana podmiotu upoważnionego]	478
Art. 19.	[Ograniczenie możliwości cofnięcia pozwu, zrzeczenia się lub ograniczenia roszczenia albo zawarcia ugody] ...	479
Art. 19a.	[Wystąpienie z grupy]	491
Art. 20.	[Przesłuchanie członka grupy lub podgrupy]	492
Art. 20a.	[Stosowanie przepisów k.p.c.; wysłuchanie stanowisk stron przed wydaniem wyroku; związanie zgodnym wnioskiem stron]	495
Art. 21.	[Wyrok w postępowaniu grupowym]	499
Art. 22.	[Tytuł egzekucyjny]	513
Art. 23.	[Egzekucja zasądzonych świadczeń]	521
Art. 23a.	[Sentencja wyroku w przypadku uwzględnienia powództwa w postępowaniu grupowym w sprawach o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów]	524
Art. 23b.	[Grzywna nakładana w przypadku opóźnienia w wykonaniu prawomocnego wyroku wydanego w sprawie o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów]	527

Art. 23c.	[Grzywna nakładana w celu przymuszenia pozwanego do wykonania prawomocnego wyroku]	528
Art. 24.	[Stosowanie przepisów innych ustaw]	530
Art. 25.	[Zmiany w ustawie o kosztach sądowych w sprawach cywilnych]	536
Art. 26.	[Wejście w życie ustawy]	537
Bibliografia		539

WYKAZ SKRÓTÓW

Akty prawne

- dyrektywa 85/374/EWG – dyrektywa 85/374/EWG Rady z 25.07.1985 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich dotyczących odpowiedzialności za produkty wadliwe (Dz.Urz. WE L 210, s. 29, ze zm.; uchylona przez obecnie obowiązującą w tym zakresie dyrektywę 2024/2853 z 23.10.2024 r.)
- dyrektywa 2014/104/UE – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/104/UE z 26.11.2014 r. w sprawie niektórych przepisów regulujących dochodzenie roszczeń odszkodowawczych z tytułu naruszenia prawa konkurencji państw członkowskich i Unii Europejskiej, objęte przepisami prawa krajowego (Dz.Urz. UE L 349, s. 1)
- dyrektywa 2020/1828 – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/1828 z 25.11.2020 r. w sprawie powództw przedstawicielskich wytaczanych w celu ochrony zbiorowych interesów konsumentów i uchylająca dyrektywę 2009/22/WE (Dz.Urz. UE L 409, s. 1, ze zm.)
- k.c. – ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2024 r. poz. 1061 ze zm.)

k.k.	–	ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2025 r. poz. 383 ze zm.)
k.p.c.	–	ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2024 r. poz. 1568 ze zm.)
k.s.h.	–	ustawa z 15.09.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2024 r. poz. 18 ze zm.)
k.w.	–	ustawa z 20.05.1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz.U. z 2023 r. poz. 2119 ze zm.)
pr. przed.	–	ustawa z 6.03.2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz.U. z 2024 r. poz. 236 ze zm.)
rozporządzenie – nr 1/2003	–	rozporządzenie Rady (WE) nr 1/2003 z 16.12.2002 r. w sprawie wprowadzenia w życie reguł konkurencji ustanowionych w art. 81 i 82 Traktatu (Dz.Urz. WE L 1 z 2003 r., s. 1 ze zm.)
TFUE	–	Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz.Urz. UE C 202 z 2016 r., s. 47)
TWE	–	Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską (Dz.Urz. UE C 321E z 2006 r., s. 37)
u.d.r.p.g.	–	ustawa z 17.12.2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym (Dz.U. z 2024 r. poz. 1485)
u.k.s.c.	–	ustawa z 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2024 r. poz. 959 ze zm.)
u.o.k.k.	–	ustawa z 16.02.2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. z 2024 r. poz. 1616)
u.p.n.p.r.	–	ustawa z 23.08.2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (Dz.U. z 2023 r. poz. 845)
u.r.n.s.	–	ustawa z 21.04.2017 r. o roszczeniach o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji (Dz.U. poz. 1132).
uzasadnienie projektu z 2009 r.	–	uzasadnienie rządowego projektu ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym, VI kadencja, druk sejm. nr 1829

uzasadnienie projektu z 2017 r.	–	uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu ułatwienia dochodzenia wierzytelności, VIII kadencja, druk sejm. nr 1185
uzasadnienie projektu z 2024 r.	–	uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym oraz niektórych innych ustaw, X kadencja, druk sejm. nr 437
u.z.n.k.	–	ustawa z 16.04.1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz.U. z 2022 r. poz. 1233)
zalecenie 2013/396	–	zalecenie Komisji z 11.06.2013 r. w sprawie wspólnych zasad dotyczących mechanizmów zbiorowego dochodzenia roszczeń o zaprzestanie bezprawnych praktyk oraz roszczeń odszkodowawczych w państwach członkowskich, dotyczących naruszeń praw przyznanych na mocy prawa Unii (2013/396/UE) (Dz.Urz. UE L 201, s. 60)

Czasopisma i wydawnictwa promulgacyjne

CMLR	–	Common Market Law Review
ECLR	–	European Competition Law Review
ELR	–	European Law Review
EPS	–	Europejski Przegląd Sądowy
iKAR	–	internetowy Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny
KPP	–	Kwartalnik Prawa Prywatnego
LEX	–	System Informacji Prawnej LEX
M. Praw.	–	Monitor Prawniczy
NP	–	Nowe Prawo
OSA	–	Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
OSN	–	Zbiór Orzeczeń Sądu Najwyższego
OSNAPiUS	–	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
OSNC	–	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna

OSNKW	–	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Wojskowa
OSNP	–	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych
OSNPG	–	Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Prokuratura Generalna
OSP	–	Orzecznictwo Sądów Polskich
PiP	–	Państwo i Prawo
POSAG	–	Przegląd Orzecznictwa Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
POSP	–	Portal Orzeczeń Sądów Powszechnych
PPH	–	Przegląd Prawa Handlowego
PS	–	Przegląd Sądowy
PUG	–	Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego
RP	–	Radca Prawny

Inne

NSA	–	Naczelny Sąd Administracyjny
OFE	–	otwarty fundusz emerytalny
SA	–	sąd apelacyjny
SN	–	Sąd Najwyższy
SO	–	sąd okręgowy
SOKiK	–	Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
TK	–	Trybunał Konstytucyjny
TS	–	Trybunał Sprawiedliwości (dawniej Europejski Trybunał Sprawiedliwości, obecnie Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej)
UOKiK	–	Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
WSA	–	wojewódzki sąd administracyjny
ZUS	–	Zakład Ubezpieczeń Społecznych

PRZEDMOWA DO CZWARTEGO WYDANIA

Ponad 15-letnie stosowanie ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym (ustawa weszła w życie 19.07.2010 r.) ukazuje problemy, z jakimi przyszło się borykać zarówno sądom orzekającym, rozpoznającym sprawy grupowe, sędziom, jak i uczestnikom postępowań grupowych. Przed ich zaprezentowaniem należy stwierdzić, że na pewno ustawa o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym nie stała się swoistą *actio popularis*, czego się obawiano na etapie prac legislacyjnych. Można także dodać, że pozew grupowy nie został wykorzystany jako instrument dochodzenia roszczeń w sprawach, w których ułatwiłby i umożliwił uzyskanie naprawienia szkody (np. w sprawach antymonopolowych, czynów nieuczciwej konkurencji, odpowiedzialności członków organów spółek kapitałowych). Stał się natomiast bardzo popularnym instrumentem dochodzenia roszczeń w sprawach niedozwolonych klauzul umownych, np. pozew przeciwko Getin Bankowi, pozew przeciwko mBankowi – znana sprawa „nabitych w mBank”. W sprawie „nabitych w mBank” sąd I instancji uwzględnił powództwo „frankowiczów” i uznał kwestionowaną klauzulę określającą zmiany oprocentowania za nieprecyzyjną, a także stwierdził, że nie wiąże ona klientów. Na skutek rozpoznania kasacji od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi, który oddalił apelację mBanku, Sąd Najwyższy uwzględnił kasację mBanku, uchylił zaskarżony wyrok i skierował sprawę do ponownego rozpoznania przez Sąd Apelacyjny z uwagi na merytoryczną wadliwość orzeczeń

sądów niższych instancji (zob. wyrok SN z 14.05.2015 r., II CSK 768/14, OSNC 2015/11, poz. 132). W 2021 r. do sądu Okręgowego w Warszawie został wniesiony pozew grupowy 370 frankowiczów przeciwko Skarbowi Państwa (zob. postanowienie SO w Warszawie z 6.05.2024 r., XXV C 2239/20 zarządzające dokonanie ogłoszenia o wszczęciu postępowania zbiorowego w sprawie, https://www.knf.gov.pl/knf/pl/komponenty/img/Postanowienie_Sadu_z_6_maja_2024_roku_Sygn_akt_XXV_C_2239_20_89787.pdf). Zarzuca on instytucjom państwowym, że pomimo obowiązku wdrożenia dyrektywy Rady 93/13/EWG z 5.04.1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.Urz. L 95, s. 29, ze zm.), co miało nastąpić poprzez zapewnienie konsumentom realnej ochrony ich praw, a także mimo pełnej wiedzy o wysokim ryzyku aprecjacji walut obcych, dostępu do badań i analiz, jak też wielu ostrzeżeń wskazujących na realne ryzyko wystąpienia kryzysu gospodarczego, nie podejmowały działań lub podejmowały działania nieadekwatne lub nieodpowiednie, by uchronić konsumentów przed powstaniem szkody (R. Krupa-Dąbrowska, *Państwo zawiodło frankowiczów, teraz może zapłacić odszkodowania*, <https://www.prawo.pl/biznes/pozew-zbiorowy-frankowiczow-wobec-skarbu-panstwa,527295.html>, dostęp. 20.04.2025 r.).

Nowelizacja ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym dokonana **ustawą z 24.07.2024 r. o zmianie ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym oraz niektórych innych ustaw** (Dz.U. poz. 1237; weszła w życie 29.08.2024 r.) wdrożyła dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/1828 z 25.11.2020 r. w sprawie powództw przedstawicielskich wytaczanych w celu ochrony zbiorowych interesów konsumentów i uchylającą dyrektywę 2009/22/WE. Wskazana ustawa nowelizująca dokonała zmian nie tylko w ustawie o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym, ale też ustawie o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów.

Implementowana dyrektywa 2020/1828 unowocześnia i wzmacnia mechanizmy ochrony zbiorowych interesów konsumentów. Na jej podsta-

wie upoważnione podmioty działające na rzecz ochrony konsumentów, wyznaczone przez państwa członkowskie UE, mogą występować z powództwami przedstawicielskimi, czyli wytaczanymi w imieniu konsumentów w celu doprowadzenia do zaprzestania stosowania przez przedsiębiorcę szkodliwej praktyki lub w celu zastosowania środka naprawczego w związku z jej stosowaniem.

Dyrektywa wprowadza kolejne narzędzie dla konsumentów, które ma służyć przywróceniu równowagi kontraktowej, naruszonej przez wykorzystujących swoją przewagę przedsiębiorców stosujących niedozwolone praktyki. Narzędzie to ma umożliwić konsumentom poszkodowanym w wyniku stosowania przez przedsiębiorców praktyk naruszających ich interesy bezpośrednie dochodzenie przysługujących im roszczeń. W wyniku wprowadzonych zmian przewidziano model wytaczania powództw grupowych przeciwko przedsiębiorcom przed sądem powszechnym. Model ten funkcjonuje obok dotychczasowego modelu ochrony zbiorowych interesów konsumentów opartego na postępowaniu prowadzonym przez Prezesa UOKiK. Ustawodawca krajowy przewidział dwa rodzaje powództw grupowych w ramach grupowego postępowania krajowego i grupowego postępowania transgranicznego wytaczanych na rzecz konsumentów przez podmioty upoważnione.

To właśnie zmiany wprowadzające model powództwa przedstawicielskiego mają całkowicie zmienić model dochodzenia roszczeń w postępowaniu grupowym. Jednak praktycznie prawie pół roku od wejścia w życie nowych przepisów nie został złożony żaden pozew grupowy. Pierwotne obawy przedsiębiorców związane z nadużywaniem przez organizacje konsumenckie powództw przedstawicielskich nie były uzasadnione. Statystyki ukazują małe zainteresowanie postępowaniem grupowym.

W latach 2010–2023 do sądów okręgowych wpłynęło jedynie 348 pozwów grupowych w sprawach cywilnych (K. Spyła, P. Wierzbicki, *Postępowanie grupowe. Narzędzie niby jest, ale nie działa*, <https://serwisy.>

gazetaprawna.pl/orzeczenia/artykuly/9515122,postepowanie-grupowe-narzedzie-niby-jest-ale-nie-dziala.html, dostęp: 20.04.2025 r.).

Największa dotychczas prawomocnie zakończona sprawa dotyczyła ustalenia odpowiedzialności BRE Banku SA (obecnie mBank SA; wyrok SA w Łodzi z 30.04.2014 r., I ACa 1209/13, LEX nr 1496006).

Na szczególną uwagę zasługują głośne sprawy grupowe:

- 1) pozew przeciwko Skarbowi Państwa o ustalenie odpowiedzialności za szkody będące następstwem znacznego pogorszenia sytuacji życiowej członków grupy w związku ze śmiercią najbliższego członka rodziny spowodowaną katastrofą budowlaną pawilonu wystawowego nr 1 Międzynarodowych Targów w Katowicach. Sąd Najwyższy wydał postanowienie z 28.01.2015 r., I CSK 533/14, LEX nr 1648177, w którym dopuścił powództwo o ustalenie odpowiedzialności pożądanego w sprawach o roszczenie pieniężne wynikające z czynu niedozwolonego stanowiącego jedno zdarzenie. W postanowieniu Sąd Najwyższy wskazał, co następuje: „W pozwie z 30.01.2013 r. Z. P. działająca jako reprezentant grupy wniosła o ustalenie, że Skarb Państwa – Minister Skarbu Państwa ponosi odpowiedzialność wobec członków grupy za szkodę wyrządzoną katastrofą budowlaną pawilonu wystawowego nr 1 Międzynarodowych Targów [...] z 26.01.2006 r. w C. na zasadzie art. 434 k.c. oraz o ustalenie, że Skarb Państwa – Główny Inspektor Nadzoru Budowlanego (lub ewentualnie Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego w C.) ponosi na zasadzie art. 417 § 1 k.c. odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną katastrofą budowlaną przez niezgodne z prawem zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej przez [...] w C. o okresie od 04 stycznia 2002 r. do 28 stycznia 2006 r. W piśmie z 15.02.2013 r. pełnomocnik powódki sprecyzował żądanie domagając się ustalenia, że Skarb Państwa – Minister Skarbu Państwa jako samoistny posiadacz budowli ponosi odpowiedzialność względem powódki i członków grupy za szkody będące następstwem znacznego pogorszenia ich sytuacji życiowej w związku ze śmiercią najbliższego członka rodziny, spowodowanej zawaleniem się pawilonu wystawowego nr 1 Mię-

- dzynarodowych Targów [...] z dnia 28 stycznia 2006 na zasadzie art. 434 i 446 § 3 k.c. oraz ustalenia, że Skarb Państwa – Główny Inspektor Nadzoru Budowlanego (lub ewentualnie Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego w C.) ponosi na zasadzie art. 417 § 1 k.c. i art. 446 § 3 k.c. odpowiedzialność za szkody będące następstwem znacznego pogorszenia ich sytuacji życiowej w związku ze śmiercią najbliższego członka rodziny, spowodowanej zawaleniem się pawilonu wystawowego nr 1 Międzynarodowych Targów [...] w dniu 28 stycznia 2006 r., będącego w adekwatnym związku przyczynowo-skutkowym z niezgodnym z prawem zaniechaniem przy wykonywaniu władzy publicznej przez [...] w C. w czasie od 04 stycznia 2002 r. do 28 stycznia 2006 r. Postanowieniem z 28.01.2015 r., sprostowanym postanowieniem z 15.04.2015 r., Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu skargi kasacyjnej, orzekł o rozpoznaniu sprawy w postępowaniu grupowym” (zob. postanowienie SO w Warszawie z 20.06.2016 r., II C 172/15, LEX nr 2244297). W wyroku z 23.04.2018 r. Sąd Okręgowy w Warszawie uwzględnił pozew grupy 84 krewnych ofiar katastrofy budowlanej hali Międzynarodowych Targów Katowickich z 2006 r. i uznał, że odpowiedzialność za katastrofę budowlaną ponosi prezydent miasta C. oraz powiatowy inspektor nadzoru budowlanego (II C 172/15, LEX nr 2580388);
- 2) pozew przeciwko Skarbowi Państwa, ZUS i towarzystwom emerytalnym w związku z reformą OFE. Sąd Okręgowy w Warszawie dopuścił pozew grupowy wyrokiem z 4.03.2015 r., I C 599/14, niepubl. Sąd ten wskazał, że: a) roszczenia poszkodowanych są oparte na takiej samej podstawie faktycznej; tą podstawą jest ustawa przekazująca składki emerytalne z OFE do ZUS; b) roszczenia powodów są jednorodne, mimo że dotyczą różnych OFE, dlatego zachowana została minimalna liczba powodów w pozwie zbiorowym, chociaż przeciwko niektórym z OFE występuje mniej niż wymagane 10 osób; c) pozywający spełniają warunek występowania o ochronę konsumentów, choć ZUS nie jest przedsiębiorcą. Stosunku konsumenta nie uchyla też to, że umowa, którą klienci OFE nawiązali z ZUS-em, była obligatoryjna (zob. M. Jabłoński, *Sąd: 14 lutego wyrok w procesie z pozwu zbiorowego ws. reformy OFE*, <https://www.prawo.pl/kadry/>

sad-14-lutego-wyroki-w-procesie-z-pozwu-zbiorowego-ws-reformy-ofe,289022.html, dostęp: 20.04.2025 r.). Wskazane postanowienie o dopuszczalności postępowania grupowego zostało zaskarżone zażaleniem przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa (3.05.2015 r.). Sąd Okręgowy 14.02.2018 r. oddalił pozew grupowy w sprawie reformy OFE, przyjmując, że głównymi pokrzywdzonymi wprost tymi zmianami są powszechne towarzystwa emerytalne, którym zostały odebrane środki i podstawy funkcjonowania;

- 3) pozew przeciwko mBankowi – sprawa „nabitych w mBank”, pomimo wygranej „frankowiczów” w dwóch instancjach (Sąd Okręgowy w Łodzi wydał wyrok 3.07.2013 r., II C 1693/10, LEX nr 2128495, na korzyść klientów; Sąd Apelacyjny w Łodzi podtrzymał orzeczenie, aczkolwiek z nieco innym uzasadnieniem prawnym, w wyroku z 30.04.2014 r., I ACa 1209/13), nie zakończyła się, ponieważ w wyroku z 14.05.2015 r., II CSK 768/14, OSNC 2015/11, poz. 132 Sąd Najwyższy uwzględnił kasację mBanku, uchylił wyrok SA w Łodzi z 30.04.2014 r. i skierował sprawę do ponownego rozpatrzenia przez ten sąd. Z uwagi na otrzymanie czterech opinii biegłych Sąd Okręgowy 29.04.2018 r. bezterminowo odroczył rozprawę;
- 4) pozew przedsiębiorców o rozpoznanie sprawy w postępowaniu grupowym przeciwko Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez Radę Ministrów reprezentowaną przez Prezesa Rady Ministrów, Ministra Zdrowia oraz Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji o ustalenie odpowiedzialności Skarbu Państwa (postanowienie SO w Warszawie z 18.01.2024 r., XXV C 1998/21, LEX nr 3747638). Pozew wytoczyła grupa 279 przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą w tej samej branży, tj. w branży gastronomicznej, ujętej w Polskiej Klasyfikacji Działalności w dziale 56.0;
- 5) pozew frankowiczów przeciwko mBankowi – po 10 latach sąd orzekł nieważność umów kredytowych. Postępowanie grupowe zostało wszczęte w 2016 r. wniesieniem pozwu grupowego przez Rzecznika konsumentów, który domagał się stwierdzenia nieważności postanowienia dotyczącego przeliczenia kwoty kredytu ze złotych na franki. Ponad 1000 umów zostało uznanych za nieważne (wyrok SA w Łodzi z 4.07.2025 r., I ACa 202/25).

Według danych przekazanych w czerwcu 2014 r. przez Ministerstwo Sprawiedliwości Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka w latach 2010–2013 do sądów wpłynęło łącznie 115 pozwów zawierających wnioski o rozpatrzenie sprawy w postępowaniu grupowym (zob. http://konsument.um.warszawa.pl/sites/konsument.um.warszawa.pl/files/pozwy_grupowe.pdf, dostęp: 5.05.2015 r.). Według statystyk Ministerstwa Sprawiedliwości do sądów okręgowych w latach 2010–2015 wpłynęło łącznie zaledwie 188 pozwów grupowych w sprawach cywilnych i jedynie 7 pozwów grupowych w sprawach gospodarczych. W tym okresie załatwiono łącznie 117 spraw cywilnych i 5 spraw gospodarczych rozpoznawanych w postępowaniu grupowym. Ponadto w 33 sprawach cywilnych pozew grupowy został odrzucony. Natomiast tylko około 38% spraw cywilnych, w których wszczęto postępowanie grupowe w latach 2010–2015, zostało w tym okresie rozpoznanych merytorycznie (zob. uzasadnienie projektu z 2017 r.).

Analiza rozpoznawanych spraw grupowych pozwala wyróżnić przepisy, których zastosowanie w konkretnych okolicznościach sprawy może wywoływać wątpliwości, co z kolei wpływa (może wpływać) na różną (odmienną) ocenę przez sądy. Zresztą postępowania odwoławcze ukazują wady postępowań przed sądami I instancji. Warto chociażby powołać w tym miejscu pozew grupowy poszkodowanych w wyniku katastrofy hali Międzynarodowych Targów Katowickich, z uwagi właśnie na brak tożsamości podstawy faktycznej powództwa (zob. <http://Pozew-zbiorowy-ws-katastrofy-hali-MTK-odrzucony,wid,15952022,wiadomosc.html?ticaid=113cd6>, dostęp: 17.02.2015 r.). Natomiast Sąd Najwyższy orzeczeniem z 28.01.2015 r. uznał pozew grupowy za dopuszczalny i uchylił postanowienia sądów I i II instancji o jego odrzuceniu.

Przepisy ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym, które najczęściej wywołują wątpliwości interpretacyjne, dotyczą:

- 1) tożsamości roszczeń pieniężnych;
- 2) ujednolicenia roszczeń pieniężnych;
- 3) charakteru roszczenia dochodzonego w postępowaniu grupowym;

- 4) przesłanek zobowiązania powoda przez sąd do złożenia kaucji na zabezpieczenie kosztów procesu.

Warto również dodać, że w zakresie prywatnoprawnego dochodzenia roszczeń opartych na naruszeniach reguł konkurencji przyjęto dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/104/UE z 26.11.2014 r. w sprawie niektórych przepisów regulujących dochodzenie roszczeń odszkodowawczych z tytułu naruszenia prawa konkurencji państw członkowskich i Unii Europejskiej, objęte przepisami prawa krajowego (na temat prywatnoprawnego dochodzenia roszczeń z tytułu naruszenia prawa konkurencji zob. M. Sieradzka, *Dochodzenie roszczeń odszkodowawczych z tytułu naruszenia unijnego i krajowego prawa konkurencji*, cz. 1, PUG 2012/1; M. Sieradzka, *Dochodzenie roszczeń odszkodowawczych z tytułu naruszenia unijnego i krajowego prawa konkurencji*, cz. 2, PUG 2012/2).

Implementowano ją w drodze uchwalenia **ustawy z 21.04.2017 r. o roszczeniach o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji** (Dz.U. poz. 1132). Zarówno unijny, jak i polski ustawodawca zmierzają do zapewnienia skutecznego dochodzenia roszczeń związanych z naruszeniem prawa ochrony konkurencji na terenie UE. Celem ustawy jest zapewnienie skuteczności dochodzenia roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji. Dotychczas bowiem podmioty poszkodowane w wyniku naruszenia prawa konkurencji mogły dochodzić naprawienia szkody stąd wynikającej na podstawie ogólnych przepisów Kodeksu cywilnego dotyczących odpowiedzialności deliktowej. Z uwagi jednak na trudności chociażby w udowodnieniu naruszenia prawa konkurencji postępowania te nie były skuteczne. Omawiana regulacja ma gwarantować pełne prawo do naprawienia szkody osobom poszkodowanym przez naruszenie krajowego, jak również unijnego prawa konkurencji.

Ustawa określa zasady odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez naruszenie prawa konkurencji oraz zasady dochodzenia roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji w postępowaniu cywilnym. Podstawa odpowiedzialności jest zawarta w art. 3

u.r.n.s., który stanowi, że do naprawienia szkody wyrządzonej komukolwiek przez naruszenie prawa konkurencji jest zobowiązany sprawca tego naruszenia. Odpowiedzialność jest oparta na zasadzie winy.

Celem ustawy jest ułatwienie dochodzenia naprawienia szkody podmiotom poszkodowanym naruszeniem prawa konkurencji. Zarówno dyrektywa odszkodowawcza 2014/104/UE, jak i ustawa o roszczeniach o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji mają zapewnić równowagę między publicznoprawnym a prywatnoprawnym mechanizmem realizowania prawa konkurencji oraz pełne prawa do naprawienia szkody osobom poszkodowanym naruszeniami krajowych i unijnych reguł konkurencji (projekt założeń projektu ustawy o roszczeniach o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji, <https://www.sejm.gov.pl/sejm8.nsf/PrzebiegProc.xsp?nr=1370> dostęp 14.05.2025 r.; uzasadnienie rządowego projektu ustawy o roszczeniach o naprawienie szkody wyrządzonej przez naruszenie prawa konkurencji, VIII kadencja, druk sejm. nr 1370).

Odpowiedzialność określona w ustawie ma charakter solidarny. Wszyscy naruszycciele ponoszą odpowiedzialność za całość szkody. Ustawodawca wprowadził w art. 5 ust. 1 u.r.n.s. ograniczenie tej odpowiedzialności w przypadku małych i średnich przedsiębiorców. Wskazany przedsiębiorca ponosi odpowiedzialność solidarną wyłącznie wobec swoich nabywców bezpośrednich lub nabywców pośrednich albo dostawców bezpośrednich lub dostawców pośrednich, jeżeli jego udział w rynku właściwym jest niższy niż 5% przez cały okres trwania naruszenia prawa konkurencji. Kolejny wymóg niezbędny do ograniczenia odpowiedzialności to ustalenie, że poniesienie przez niego odpowiedzialności solidarnej bez ograniczeń stanowiło nieodwracalne zagrożenie dla ekonomicznej opłacalności jego działalności i skutkowało całkowitą utratą wartości jego przedsiębiorstwa. Wskazane ograniczenie nie ma jednak zastosowania do małego lub średniego przedsiębiorcy, który pełnił kierowniczą funkcję w naruszeniu prawa ochrony konkurencji lub nakłonił innych przedsiębiorców do udziału w naruszeniu, jak też w przypadku antymonopolowej recydywy.

Dotychczasowe doświadczenia w stosowaniu ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym, a przede wszystkim problemy związane z interpretacją jej przepisów, doprowadziły do przyjęcia zmian w jej brzmieniu. Celem ostatniej nowelizacji z 2017 r. było zwiększenie efektywności grupowego dochodzenia roszczeń oraz usunięcie wątpliwości na tle poszczególnych uregulowań.

Ustawa z 7.04.2017 r. o zmianie niektórych ustaw w celu ułatwienia dochodzenia wierzytelności (Dz.U. poz. 933 ze zm.) wprowadziła kluczowe zmiany w ustawie o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym. Wskazana regulacja ma na celu przyspieszenie i usprawnienie rozpoznawania spraw w postępowaniu grupowym. W czasie dotychczasowego okresu funkcjonowania ustawy (weszła w życie 19.07.2010 r.) ujawnione zostały poważne trudności w dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym. Przede wszystkim odnotowano przewlekłość postępowania grupowego, trudności interpretacyjne przepisów ustawy, uciążliwości związane z dochodzeniem roszczeń pieniężnych.

Jak wskazano w projekcie ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym z 11.07.2016 r. (orka.sejm.gov.pl/proc6.nsf/projekty/1829_p.htm, dostęp: 14.04.2025 r.): „Celem postępowania grupowego jest stworzenie możliwości rozstrzygnięcia wielu podobnych spraw różnych podmiotów w jednym postępowaniu. Postępowanie grupowe ułatwia dostęp do sądu w sytuacjach, w których dochodzenie roszczenia w takim postępowaniu jest korzystniejsze dla zainteresowanego niż indywidualne występowanie z własnym roszczeniem (np. w przypadku dochodzenia bardzo małych kwotowo roszczeń od jednego sprawcy szkody) i dzięki temu zwiększa efektywność ochrony sądowej. Cele, którym służy postępowanie grupowe, są istotne nie tylko dla samych zainteresowanych stron sporu, ale także wymiaru sprawiedliwości jako takiego. Przede wszystkim należy wskazać na takie zalety postępowania grupowego, jak ekonomia wymiaru sprawiedliwości czy ujednolicenie rozstrzygnięć w podobnych sprawach. Przez postępowanie grupowe osiąga się odciążenie sądów od rozpatrywania wielu podobnych spraw różnych podmiotów oraz zmniejszenie kosztów postępowania

(np. wspólne postępowanie dowodowe)”. Celem postępowania jest usunięcie takich problemów, jak:

- 1) nadmiernie ograniczony przedmiotowy zakres zastosowania ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym;
- 2) długotrwałość rozpoznania spraw w postępowaniu grupowym (w tym zwłaszcza w pierwszej fazie tzw. certyfikacji);
- 3) trudności i uciążliwości związane z dochodzeniem w postępowaniu grupowym świadczeń pieniężnych;
- 4) wątpliwości interpretacyjne powodujące zmniejszenie efektywności rozpoznawania spraw o ustalenie odpowiedzialności w postępowaniu grupowym oraz
- 5) ryzyko nieuzasadnionego obciążania powoda kaucją na zabezpieczenie kosztów procesu.

Zmiany te zmierzają do zwiększenia efektywności postępowania grupowego. Ponadto celem projektu jest wyeliminowanie innych wątpliwości interpretacyjnych, które pojawiają się w praktyce stosowania ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym.

Ustawodawca uznał, że dotychczasowy model dochodzenia roszczeń w postępowaniu grupowym nie usprawnił w sposób wystarczający możliwości dochodzenia roszczeń, a stosowanie ustawy ujawniło istotne problemy związane z dochodzeniem roszczeń.

Wskutek nowelizacji z 2017 r. zmieniono przepisy dotyczące:

- 1) zakresu przedmiotowego ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym (art. 1 ust. 2);
- 2) uproszczenia wymogów dotyczących ujednolicenia wysokości dochodzonych roszczeń w postępowaniu grupowym (art. 2 ust. 1);
- 3) określenia roszczenia pieniężnego, którego dotyczy żądanie ustalenia odpowiedzialności (art. 2 ust. 3);
- 4) procedury rozpoznawania spraw w postępowaniu grupowym;
- 5) wymogów pozwu grupowego w sprawach o roszczenia pieniężne – przez wprowadzenie obowiązku dokonania ujednolicenia

- wysokości roszczeń członków grupy (podgrupy) (art. 6 ust. 1 pkt 2);
- 6) kaucji w postępowaniu grupowym (art. 8);
 - 7) rozpoznania dopuszczalności postępowania grupowego na posiedzeniu niejawnym (art. 10 ust. 1);
 - 8) ograniczenia postępowań wpadkowych (art. 10);
 - 9) zobowiązania przez sąd do złożenia przez pozwanego odpowiedzi na pozew (art. 10 ust. 1a);
 - 10) wydłużenia terminu na wytoczenie powództwa indywidualnego przez członka grupy z 6 miesięcy do 12 miesięcy (art. 10 ust. 3);
 - 11) wyłączenia możliwości ponownego badania dopuszczalności postępowania grupowego po uprawomocnieniu się postanowienia o rozpoznaniu sprawy w postępowaniu grupowym (art. 10a);
 - 12) ogłoszeń o wszczęciu postępowania grupowego (art. 11);
 - 13) odpowiedniego stosowania przepisów Kodeksu postępowania cywilnego (art. 24 ust. 1).

Warto w tym miejscu wskazać, że ustawa z 7.04.2017 r. o zmianie niektórych ustaw w celu ułatwienia dochodzenia wierzytelności zmieniła: Kodeks cywilny, Kodeks postępowania cywilnego, ustawę o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, ustawę o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym, a także ustawę z 17.06.1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz.U. z 2025 r. poz. 132), ustawę z 6.09.2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2022 r. poz. 902), ustawę z 28.10.2002 r. o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary (Dz.U. z 2024 r. poz. 1822 ze zm.), ustawę z 29.01.2004 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz.U. z 2024 r. poz. 1320 ze zm.), ustawę z 17.12.2004 r. o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych (Dz.U. z 2024 r. poz. 104), ustawę z 27.08.2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. z 2024 r. poz. 1530 ze zm.) oraz ustawę z 9.04.2010 r. o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych (Dz.U. z 2025 r. poz. 85). Zmiany dotyczące ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym weszły w życie 1.06.2017 r., co wynika z art. 22 ustawy z 7.04.2017 r. o zmianie niektórych ustaw w celu ułatwienia dochodzenia wierzytel-

ności (Dz.U. poz. 933 ze zm.; na temat zmian wprowadzonych w wyniku uchwalenia tej ustawy zob. tabelę uwag zgłoszonych w ramach konsultacji publicznych do projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu ułatwienia dochodzenia wierzytelności, <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//2/12287513/12366047/12366051/dokument241134.pdf>, dostęp: 9.07.2017 r.; uwagi Sądu Najwyższego do rządowego projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu ułatwienia dochodzenia wierzytelności, <http://orka.sejm.gov.pl/Druki8ka.nsf/0/EF08EC1EA67F1860C12580B500345C6E/%24File/1185-002.pdf>, dostęp: 24.01.2017 r.; opinię Rady Legislacyjnej o projekcie ustawy o zmianie niektórych ustaw w celu ułatwienia dochodzenia wierzytelności, <http://radalegisacyjna.gov.pl/dokumenty/opinia-z-26-sierpnia-2016-r-o-projekcie-ustawy-o-zmianie-niektorych-ustaw-w-celu>, dostęp: 26.08.2016 r.).

W wyniku przyjęcia dyrektywy 2020/1828 państwa członkowskie zostały zobowiązane do wprowadzenia modelu powództw przedstawicielskich. Polski ustawodawca dokonał implementacji dyrektywy 2020/1828 ustawą z 24.07.2024 r. **o zmianie ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym oraz niektórych innych ustaw**, która zmieniła przepisy ustawy o dochodzeniu roszczeń oraz ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Jak wynika z art. 4 ust. 1 dyrektywy 2020/1828, państwa członkowskie zapewniają, aby powództwa przedstawicielskie, określone w dyrektywie, mogły być wytaczane przez upoważnione podmioty wyznaczone do tego celu przez państwa członkowskie. Uchylona dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/22/WE z 23.04.2009 r. w sprawie nakazów zaprzestania szkodliwych praktyk w celu ochrony interesów konsumentów (Dz.Urz. UE L 110, s. 30, ze zm.) umożliwiła wprowadzić upoważnionym podmiotom wytaczanie powództw przedstawicielskich mających na celu przede wszystkim nakaz zaprzestania lub zakaz naruszeń prawa Unii szkodliwych dla zbiorowych interesów konsumentów. Jednak w celu skuteczniejszego zniechęcania do stosowania bezprawnych praktyk oraz w celu zmniejszenia szkód konsumentów na rynku ulegającym w coraz większym stopniu globalizacji i transformacji cyfrowej konieczna stała się optymalizacja mechanizmów proceduralnych służących ochronie zbiorowych interesów konsumentów.

W tym celu stworzony został system obejmujący środki nakazujące zaprzestanie szkodliwych praktyk oraz środki naprawcze (motyw 4 dyrektywy 2009/22/WE).

Dyrektywa 2020/1828 unowocześnia i wzmacnia mechanizmy ochrony zbiorowych interesów konsumentów. Na jej podstawie upoważnione podmioty działające na rzecz ochrony konsumentów, wyznaczone przez państwa członkowskie UE, mogą występować z powództwami przedstawicielskimi, czyli wytaczanymi w imieniu konsumentów w celu doprowadzenia do zaprzestania stosowania przez przedsiębiorcę szkodliwej praktyki lub w celu zastosowania środka naprawczego w związku z jej stosowaniem. Dyrektywa 2020/1828 wprowadza kolejne narzędzie dla konsumentów, które ma służyć przywróceniu równowagi kontraktowej, która została naruszona przez wykorzystujących swoją przewagę przedsiębiorców stosujących niedozwolone praktyki. Narzędzie to ma umożliwić konsumentom poszkodowanym w wyniku stosowania przez przedsiębiorców praktyk naruszających ich interesy bezpośrednie dochodzenie przysługujących im roszczeń (zob. uzasadnienie projektu z 2024 r.). Ustawodawca unijny zauważył, że mechanizmy proceduralne powództw przedstawicielskich w sprawie zastosowania zarówno środków nakazujących zaprzestanie szkodliwych praktyk, jak i środków naprawczych wykazują różnice w obrębie Unii i nie zapewniają jednakowego poziomu ochrony konsumentów. Dyrektywa 2020/1828 pozwala państwom członkowskim przyjmować lub utrzymywać w mocy środki proceduralne w celu ochrony zbiorowych interesów konsumentów na szczeblu krajowym. Państwa członkowskie muszą jednak zapewnić, aby wymogi dyrektywy spełniał co najmniej jeden mechanizm proceduralny, który umożliwia upoważnionym podmiotom wytaczanie powództw przedstawicielskich do celów zarówno środków nakazujących zaprzestanie szkodliwych praktyk, jak i środków naprawczych (art. 4 ust. 2 dyrektywy 2020/1828).

W wyniku wprowadzonych zmian przewidziano model wytaczania powództw grupowych przeciwko przedsiębiorcom przed sądem powszechnym. Model ten funkcjonuje obok dotychczasowego modelu

ochrony zbiorowych interesów konsumentów opartego na postępowaniu prowadzonym przez Prezesa UOKiK. Ustawodawca krajowy przewidział dwa rodzaje powództw grupowych w ramach grupowego postępowania krajowego i grupowego postępowania transgranicznego wytaczanych na rzecz konsumentów przez podmioty upoważnione. W przypadku naruszenia indywidualnego interesu konsument może dochodzić roszczeń na drodze indywidualnego powództwa. Zapewniono możliwość dochodzenia ochrony indywidualnych interesów grupy konsumentów przez podmioty upoważnione w postępowaniu przed sądem cywilnym. Tym samym istniejący model publicznoprawnej ochrony interesów konsumentów został poszerzony o prywatnoprawny model grupowego postępowania krajowego i grupowego postępowania transgranicznego. Powództwo grupowe w interesie ogólnym umożliwia dochodzenie od przedsiębiorcy zaniechania stosowania praktyk naruszających interesy konsumentów i/lub roszczeń związanych z naruszeniem.

Warto w tym miejscu wskazać **poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniach grupowych, który wpłynął do Sejmu w dniu 6.03.2025 r. (druk nr 1148)**. Projekt dotyczy uproszczenia procedur w postępowaniach z roszczeń grupowych, m.in. możliwości tworzenia grupy zamkniętej o określonej liczbie członków, która nie mogłaby być rozszerzana w toku postępowania sądowego; ponadto w świetle projektowanych przepisów, zawarcie przez członka grupy ugody, zrzeczenie się czy ograniczenie roszczenia w trybie innym niż wynikający z art. 19 ust. 1 u.d.r.p.g., nie będzie miało wpływu na rozstrzygnięcie sprawy z powództwa grupowego.

Zdaniem projektodawców zaproponowane zmiany przyczynią się do szybszego rozpoznawania spraw grupowych, a także skrócenia ich procedowania, co będzie korzystne dla obywateli i sądownictwa. Proponowane rozwiązania to:

- 1) dodanie ust. 5 i 6 w art. 2 u.d.r.p.g. wprowadzającego dopuszczalność dochodzenia roszczeń przewyższających ujednolicone roszczenie grupy po prawomocnym rozstrzygnięciu z pozwu grupowego. Re-

- gulacja pozwoli na dochodzenie roszczeń ponad kwotę, do której ich roszczenia zostały ujednolicone w postępowaniu grupowym;
- 2) w art. 6 w ust. 1 dodanie pkt 5, który umożliwia tworzenie grup zamkniętych, (instytucja zamkniętej grupy w postępowaniu grupowym). Zdaniem projektodawców osoby decydujące się na wytoczenie powództwa w postępowaniu grupowym będą mogły samodzielnie decydować czy ich grupa jest grupą zamkniętą, w której poszczególni członkowie mają jasno sprecyzowane cele i roszczenia, czy do ich grupy mogą dołączać nowi członkowie reprezentujący te same interesy co pierwotni założyciele grupy. Zgodnie z projektowanym art. 11 ust. 4a sąd zaniecha zarządzenia ogłoszenia o wszczęciu postępowania grupowego w przypadku, gdy członkowie grupy złożyli oświadczenie o tym, że grupa ma charakter zamknięty;
- 3) dodanie ust. 3 w art. 19, na podstawie którego zostanie wyłączony wpływ zawierania ugód z członkami grupy na dalsze rozstrzygnięcie postępowania w odniesieniu do pozostałych członków grupy. Zawarcie przez członka grupy ugody z pozwanym lub zrzeczenie się albo ograniczenie roszczenia przez członka grupy w innym trybie niż przewidziany w ust. 1 art. 19 nie ma wpływu na rozstrzygnięcie sprawy z powództwa grupowego. Pozwany w postępowaniu grupowym może powołać się na zawartą ugodę lub zrzeczenie się albo ograniczenie roszczenia przez członka grupy w postępowaniu indywidualnym prowadzonym na podstawie wyroku zapadłego w postępowaniu grupowym albo występując z powództwem przeciwegzekucyjnym. W tej sytuacji sąd umarza postępowanie w zakresie dotyczącym roszczenia tego członka grupy.

Czwarte wydanie *Komentarza do ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym* zostało zaakceptowane i przyjęte do druku przez Wydawnictwo Wolters Kluwer. W imieniu własnym dziękuję Pani Redaktor Magdalenie Stojek-Siwińskiej.

Prof. UŁaz, dr hab. Małgorzata Sieradzka
Warszawa, 1.06.2025 r.

WPROWADZENIE

1. Charakterystyka regulacji

Instytucja pozwu zbiorowego pojawiła się w polskim systemie prawnym w wyniku uchwalenia ustawy z 17.12.2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym. Wprowadziła ona do prawa polskiego model ochrony interesów wielu podmiotów w jednym postępowaniu sądowym.

W czasie prac nad ustawą rozważano włączenie postępowania grupowego do przepisów Kodeksu postępowania cywilnego. Ostatecznie zdecydowano się jednak na uchwalenie autonomicznego aktu prawnego – nowej ustawy regulującej postępowanie grupowe (postępowanie grupowe uregulowane jako postępowanie pozakodeksowe funkcjonuje także w innych państwach Europy, np. w Niemczech oraz w Szwecji; zob. M. Sieradzka, *Pozwy grupowe – możliwości i ograniczenia*, „Kancelaria” 2001/3; warto wskazać, że polska regulacja postępowania grupowego wykazuje największe podobieństwo do ustawy szwedzkiej).

Mimo że **nowy akt prawny nie stanowi całościowej regulacji postępowania grupowego, w pełni reguluje wszystkie nowe zagadnienia dotyczące problematyki powództw grupowych**. W sprawach nieuregulowanych w ustawie na zasadzie odesłania zastosowanie znajdują natomiast przepisy Kodeksu postępowania cywilnego.

Polski ustawodawca już w 2010 r. nie zdecydował się na wprowadzenie instytucji postępowania grupowego do przepisów Kodeksu postępowania cywilnego. Decyzja o przyznaniu ustawie charakteru odrębnej regulacji została podyktowana przede wszystkim koniecznością sprawdzenia funkcjonowania nowej regulacji prawnej. Jeśli sprawdzi się ona w praktyce, ustawodawca nie wyklucza włączenia jej postanowień do postępowania cywilnego. Uznał, że nowa instytucja wymaga gruntownego sprawdzenia w praktyce, które pokaże prawidłowość uchwalonej regulacji prawnej i pozwoli ocenić jej skuteczność. Zdobyte w ten sposób doświadczenia mogą zaś doprowadzić do zmian regulacji, co w sytuacji obowiązywania postępowania grupowego w Kodeksie postępowania cywilnego oznaczałoby konieczność jego nowelizacji, Kodeks zawiera bowiem już kilkanaście postępowań, a wprowadzenie w jego zakres nowego postępowania mogłoby zachwiać dotychczasowym porządkiem regulacji.

Ustawodawca uznał, że ze względu na potrzebę zapewnienia stabilizacji Kodeksu postępowania cywilnego, który i tak zbyt często jest poddawany zmianom, **korzystniejszym rozwiązaniem będzie obowiązywanie nowej ustawy o postępowaniu grupowym jako samodzielnej regulacji prawnej**. Intencją ustawodawcy wprowadzającego do prawa polskiego instytucję powództw grupowych nie było zatem sztuczne włączenie regulacji w ramy postępowania cywilnego. Wydaje się, że w związku z tym, iż jest to nowa regulacja prawna, decyzje dotyczące jej ewentualnej inkorporacji do postępowania cywilnego powinny zapaść dopiero po pewnym okresie jej obowiązywania. Postępowanie grupowe jest bowiem nową regulacją prawną, która w czasie swojego funkcjonowania powinna ukształtować określoną praktykę.

Zamierzeniem ustawodawcy wprowadzającego do prawa polskiego postępowanie grupowe stało się stworzenie regulacji prawnej, która obejmie protekcją interesy wielu podmiotów poszkodowanych w wyniku jednego zdarzenia. W uzasadnieniu projektu ustawy czytamy, że celem postępowania grupowego jest stworzenie możliwości rozstrzygnięcia wielu podobnych spraw różnych podmiotów w jednym postępowaniu.

Postępowanie grupowe ma być procedurą, dzięki której ułatwiony zostanie dostęp do sądu w sytuacjach, w których **dochodzenie roszczenia w takim postępowaniu jest korzystniejsze dla zainteresowanego niż indywidualne występowanie z własnym roszczeniem** (np. w przypadku dochodzenia bardzo małych kwotowo roszczeń od jednego sprawcy szkody). Dzięki wprowadzonym ułatwieniom zwiększa się efektywność ochrony sądowej. Stosowanie ustawy usprawni postępowania sądowe zwłaszcza w sprawach o dużym znaczeniu społecznym. Ekonomia postępowania przemawia za prowadzeniem postępowań grupowych. W doktrynie podkreśla się też, że pozew grupowy jest metodą zapobiegania mnożeniu procesów, i ten cel nie zostanie osiągnięty, jeśli nad zagadnieniami wspólnymi dla grupy przeważać będą zagadnienia dotyczące indywidualnych okoliczności poszczególnych członków grupy (zob. L.J. Ball, *Comment, Damages in Class Actions: Determinations and Allocation*, „Boston College Law Review” 1969/3, <http://lawdigitalcommons.bc.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1159&context=bclr>, dostęp: 2.01.2018 r.).

Należy więc uznać, że **celem postępowania grupowego jest ułatwienie dostępu do sądu oraz przyspieszenie postępowania przy znacznym obniżeniu jego kosztów**.

Wprowadzenie do prawa polskiego instytucji pozwu zbiorowego, która od dawna funkcjonuje w Stanach Zjednoczonych oraz w wielu krajach Europy Zachodniej, ma ułatwić dochodzenie roszczeń przez grupę osób poszkodowanych w wyniku jednego zdarzenia. Polski ustawodawca przy pracach nad tą ustawą korzystał ze wzorów regulacji powództw grupowych, która obowiązuje w wielu krajach (np. w Danii, Hiszpanii, Szwecji, Holandii, Niemczech, Grecji czy Wielkiej Brytanii).

W państwach członkowskich UE pojawiły się propozycje wprowadzenia instytucji pozwów zbiorowych do prawa unijnego. Należy zauważyć, że wprowadzenie w tym przedmiocie jednego aktu regulującego dochodzenie roszczeń grupowych wpłynęłoby na ujednolicenie postępowań grupowych w obrębie Unii, zwłaszcza że regulacje prawne dotyczące

powództw grupowych, które obowiązują w państwach członkowskich UE, różnią się pomiędzy sobą. Ujednolicenie przepisów dotyczących pozwów zbiorowych ułatwiłoby dochodzenie roszczeń wynikających z naruszeń o charakterze transgranicznym. Powszechnie wyrażane są poglądy, że korzyści płynące z wprowadzenia instytucji postępowania grupowego obejmują poprawienie funkcjonowania wspólnego rynku przez podniesienie bezpieczeństwa prawnego nabywcy (konsumenta) oraz rozszerzenie zakresu dostępu do wymiaru sprawiedliwości. Ponad 70% ankietowanych obywateli państw członkowskich UE deklaruje, że skorzystałoby z ochrony sądowej w drobnych sprawach, jeżeli mogłyby być one wytaczane wspólnie z innymi osobami (tak uzasadnienie projektu z 2009 r., s. 6).

Z uwagi na to, że podmiotem chronionym w postępowaniu grupowym jest pewna zbiorowość, dla jej określenia używam pojęcia „grupa” lub „zbiorowość”. Dotyczy to również pozwu grupowego (zbiorowego) jako instrumentu ochrony interesów tej grupy (zbiorowości).

W świetle powyższego zapewnienie (umożliwienie) wielu podmiotom możliwości dochodzenia roszczeń w jednym postępowaniu grupowym niesie ze sobą wiele korzyści.

Pozew grupowy ma być instrumentem pozwalającym na szybkie i efektywne dochodzenie roszczeń zarówno przez konsumentów, jak i przez przedsiębiorców.

Podstawową grupą podmiotów korzystających z instytucji powództw grupowych są konsumenci. **Mogą oni dochodzić roszczeń, nie obawiając się wysokich kosztów postępowania, które rozkładają się stosownie do liczby osób w grupie.** Ustawodawca w celu zapewnienia konkurencyjności postępowania grupowego w stosunku do zwykłego postępowania cywilnego wprowadził niższą stawkę opłaty sądowej w sprawach o prawa majątkowe dochodzone w postępowaniu grupowym. Ponieważ prowadzone jest jedno postępowanie, znacznie łatwiej można udowodnić poniesienie szkody, w ramach jednego bowiem po-

stępowania przeprowadza się wspólne postępowanie dowodowe. Należy w tym miejscu wskazać, że główną przyczyną rezygnacji z dochodzenia roszczeń przez konsumentów są właśnie wysokie koszty postępowania. Można tym samym przypuszczać, że obniżenie opłaty sądowej w sprawach dochodzonych w postępowaniu grupowym stanowi ułatwienie w korzystaniu z nowej instytucji. Przepisy ustawy umożliwiły złożenie pozwu grupowego (dotąd jest to największy sukces) przez 165 klientów Generali Życie TU S.A. Klienci „nabici na polisolokaty” domagali się zwrotu pieniędzy pobranych przez ubezpieczyciela z tytułu tzw. opłaty likwidacyjnej. W sumie chodziło o około 2,5 mln zł. Sąd Okręgowy w Warszawie w wyroku z 10.05.2017 r., XXIV C 554/14, LEX nr 2310779, uznał roszczenia oraz przyznał 2,5 mln zł, do tego również należne odsetki – w większości od 2014 lub 2015 r. W Zielonej księdze w sprawie dochodzenia zbiorowych roszczeń konsumentów [COM(2008) 794 *final*] wskazuje się, że obecnie poszkodowani w wyniku nieuczciwych praktyk, którzy pragną wyegzekwować swoje prawa, napotykają wiele przeszkód w zakresie dostępu, skuteczności i kosztów, zwłaszcza w odniesieniu do roszczeń dotyczących małych kwot (zob. badanie tego problemu dostępne na stronie www.ec.europa.eu/consumers/redress_cons/collective_redress_en.htm). Do sektorów, w których konsumenci mają najwięcej trudności w dochodzeniu roszczeń zbiorowych, należą: usługi finansowe (39% udokumentowanych przypadków), telekomunikacja (12%), transport (8%) oraz imprezy turystyczne i turystyka (7%). W Zielonej księdze akcentuje się również, że konsumenci nie są świadomi ani istnienia, ani różnych rodzajów dostępnych im narzędzi egzekwowania i dochodzenia roszczeń. Zwraca się także uwagę na ich brak zaufania do istniejących systemów, który zniechęca ich do składania skarg, co uniemożliwia dochodzenie roszczeń.

Obecnie mechanizmy zbiorowego dochodzenia roszczeń zostały objęte zaleceniem 2013/396. Celem zalecenia 2013/396 jest ułatwienie dostępu do wymiaru sprawiedliwości, powstrzymanie bezprawnych praktyk oraz umożliwienie poszkodowanym uzyskania odszkodowania w sytuacjach wystąpienia szkody zbiorowej w wyniku naruszeń praw przyznanych na mocy prawa Unii, przy jednoczesnym zapewnieniu odpowiednich za-

bezpieczeń proceduralnych w celu wyeliminowania nadużyć drogi sądowej. W zaleceniu wskazuje się, że niektóre państwa członkowskie wprowadziły procedury zbiorowego dochodzenia roszczeń. Z uwagi jednak na istniejące różnicowanie w regulacjach krajowych państw członkowskich zalecenie zawiera propozycję zbioru zasad odnoszących się do zbiorowego dochodzenia roszczeń zarówno na drodze sądowej, jak i pozasądowej, które powinny być wspólne w całej Unii, przy jednoczesnym poszanowaniu różnych tradycji prawnych państw członkowskich. Zasady te powinny zagwarantować przestrzeganie podstawowych praw procesowych oraz zapobiegać nadużyciom przez wprowadzenie odpowiednich zabezpieczeń (zob. motyw 12 i 13 zalecenia 2013/396). Warto wskazać, że państwa członkowskie powinny podjąć niezbędne działania w celu wdrożenia zasad określonych w niniejszym zaleceniu, najpóźniej w terminie 2 lat po jego opublikowaniu powinny przedstawić Komisji sprawozdanie dotyczące wdrożenia zalecenia 2013/396.

W związku z tym, że przepisy krajowe powinny być interpretowane zgodnie z tym zaleceniem, możemy spotkać sytuacje, gdy w ramach korzystania ze środków ochrony prawnej zarzuca się sądowi wykładnię przepisów ustawy w sposób niezgodny z zaleceniem 2013/396. Sądy podkreślają, że zalecenie 2013/396 zawiera jedynie wskazówki przydatne do wykładni przepisów postępowania grupowego, które funkcjonują w prawie krajowym. Sąd Najwyższy w postanowieniu z 28.01.2015 r., I CSK 533/14, LEX nr 1648177, wskazał, że jeżeli w systemie prawa krajowego funkcjonuje postępowanie grupowe, to wykładnia tworzących je przepisów powinna sprzyjać jego efektywnemu działaniu. Taki kierunek wykładni jest jednak zdaniem sądu oczywisty, wynika z dyrektyw wykładni celowościowej i nie wymaga odwoływania się do prawa unijnego.

Wprowadzeniu postępowania grupowego do polskiej procedury cywilnej towarzyszył cel w postaci zwiększenia efektywności ochrony sądowej. Poprzez wprowadzenie możliwości rozstrzygnięcia wielu podobnych spraw różnych podmiotów w jednym postępowaniu grupowym dochodzenie w nim roszczenia jest korzystniejsze, zwłaszcza w porównaniu z indywidualnym dochodzeniem roszczeń oraz w odniesieniu do małych

kwotowo roszczeń od jednego sprawcy szkody (uzasadnienie projektu z 2009 r., s. 2–3).

Natomiast **wykorzystanie pozwu zbiorowego przez przedsiębiorców pozwala im dochodzić w postępowaniu grupowym przede wszystkim roszczeń wynikających z naruszeń prawa konkurencji.**

Grupa przedsiębiorców poszkodowanych w wyniku nieuczciwego zachowania rynkowego określonego podmiotu, które stanowi przejaw naruszenia reguł konkurencji, może skutecznie podjąć walkę, korzystając z instytucji pozwu zbiorowego. Ustawodawca wyraził przekonanie, że **zastosowanie tej instytucji w walce z naruszeniami prawa konkurencji znajdzie swoje odbicie we wzroście zainteresowania przedsiębiorców dochodzeniem odszkodowań na drodze prywatnoprawnej** (tzw. prywatnoprawne stosowanie prawa konkurencji; *private enforcement*). Należy wskazać, że przed wejściem w życie ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym korzystanie przez przedsiębiorców z takiej drogi było znikome. Decydujące w tym zakresie były przede wszystkim trudności dowodowe oraz wysokie koszty postępowania. Sprawiały one, że przedsiębiorcy rzadko korzystali z prywatnoprawnej drogi ochrony swoich interesów przed naruszeniami reguł konkurencji przez innych uczestników gry rynkowej.

W związku z tym, że w innych krajach pozew zbiorowy z powodzeniem służy dochodzeniu odszkodowań za naruszenia reguł konkurencji, wprowadzenie tej instytucji w Polsce na pewno może być postrzegane jako element zwiększenia efektywności stosowania prywatnoprawnego prawa konkurencji. Ustawa umożliwia bowiem przedsiębiorcom, którzy ponieśli szkodę wskutek złamania reguł konkurencji, wytoczenie pozwództwa grupowego przeciwko naruszcicielowi.

Reasumując, postępowanie grupowe ma być przede wszystkim alternatywą dla istniejących w prawie polskim postępowań służących ochronie interesów konsumentów, gwarantowaną przez regulacje prawa prywatnego i publicznego. Na płaszczyźnie prawa publicznego ochronie pod-

dane zostały interesy zbiorowe konsumentów. W ich interesie może występować Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów lub rzecznicy praw konsumentów czy organizacje społeczne. Natomiast indywidualne interesy konsumentów są chronione w prawie prywatnym. Konsumenty sami mogą dochodzić swoich praw, wytaczając powództwo indywidualne przed sądem. W postępowaniu cywilnym na rzecz ochrony interesów konsumentów mogą w szczególności interweniować organizacje pozarządowe w zakresie swoich zadań statutowych, mogą, za zgodą osoby fizycznej wyrażoną na piśmie, wytaczać powództwa na jej rzecz (art. 61 § 1 pkt 3 k.p.c.). Od niedawna konsumentom przysługuje również *actio popularis*, która może być wniesiona do sądu w razie stosowania przez przedsiębiorcę nieuczciwej praktyki rynkowej (na temat skargi powszechnej zob. M. Sieradzka, *Ustawa o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym. Komentarz*, Warszawa 2008, s. 237 i n.).

Należy jednak podkreślić, że żadna ze wskazanych form prywatnoprawnej ochrony interesów konsumentów nie zapewnia ochrony interesów wielu podmiotów, które zostały poszkodowane w wyniku jednego zdarzenia. Oczywiście w postępowaniu cywilnym obowiązuje instytucja interwencji, ale ma ona ograniczony podmiotowo zasięg. Wszystkie omówione przypadki stanowią zatem tylko częściowe regulacje niedające możliwości zgrupowania wysiłków procesowych przez większą liczbę osób (zob. E. Marszałkowska-Krześ, M. Kępiński, *Opinia o projekcie ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym*, 2.02.2009 r., RL-0303-2/09, s. 2, <http://radalegislacyjna.gov.pl/dokumenty/opinia-z-2-lutego-2009-r-o-projekcie-ustawy-o-dochodzeniu-rozszcen-w-postepowaniu-grupowym>, dostęp: 8.07.2017 r.). Pomimo możliwości objęcia zakresem postępowania grupowego bardzo licznej grupy zauważa się małą przydatność postępowania grupowego dla deliktów o charakterze masowym. Roszczenia wynikające bowiem z deliktów zawierają wiele zindywidualizowanych kwestii, zarówno co do faktów, jak i prawa. W związku z tym z ekonomicznego punktu widzenia uzasadnione jest ich indywidualne dochodzenie w postępowaniu cywilnym.

Z uwagi na zakres przedmiotowy ustawy (art. 1 ust. 2 u.d.r.p.g.) nie należy zapominać, że może ona z powodzeniem służyć także innym, oprócz konsumentów, podmiotom prawa. Ustawodawca w wyniku nowelizacji ustawy z 2017 r. zdecydował o rozszerzeniu jej zakresu podmiotowego. Roszczenia, które do tej pory przysługiwały jedynie przedsiębiorcom, mogą z powodzeniem być dochodzone także przez osoby fizyczne. Chodzi w tym zakresie o sprawy dotyczące odpowiedzialności kontraktowej, które poprzez rozszerzenie zakresu przedmiotowego ustawy obejmują również grupę przedsiębiorców. Rozszerzenie spraw rozpoznawanych w postępowaniu grupowym dotyczy także roszczeń z tytułu nienależnego świadczenia oraz roszczeń z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia.

Kolejna duża nowelizacja ustawy została dokonana ustawą z 24.07.2024 r. o zmianie ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym oraz niektórych innych ustaw. W jej wyniku implemmentowano dyrektywę 2020/1828 przewidującą kolejne narzędzie dla konsumentów służące przywróceniu równowagi kontraktowej naruszonej przez wykorzystujących swoją przewagę przedsiębiorców stosujących niedozwolone praktyki. Narzędzie to ma umożliwić konsumentom poszkodowanym w wyniku stosowania przez przedsiębiorców praktyk naruszających ich interesy **bezpośrednie dochodzenie przysługujących im roszczeń**. Dyrektywa ma na celu umożliwienie upoważnionym podmiotom działającym na rzecz ochrony konsumentów występowanie z powództwami grupowymi. Państwom członkowskim pozostawiono decyzję, czy powództwa przedstawicielskie można wytoczyć w drodze postępowania sądowego, administracyjnego czy obu. Ustawodawca krajowy pozostawił dotychczasowe regulacje zawarte w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów (**model administracyjny**). Natomiast **rozszerzono katalog spraw z zakresu ochrony konsumentów**, w których ma zastosowanie ustawa o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym, **o sprawy o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów i sprawy o roszczenia związane z ich stosowaniem**.

W wyniku powództwa przedstawicielskiego, zgodnie z dyrektywą 2020/1828, można zastosować różne środki mające na celu ochronę zbiorowych interesów konsumentów:

- środki zaradcze,
- środki odszkodowawcze,
- środki informacyjne,
- środki prewencyjne,
- środki organizacyjne.

Postępowanie przedstawicielskie jako nowy rodzaj postępowania grupowego w sprawach o ochronę konsumentów dotyczy praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów rozumianych jako działanie lub zaniechanie przedsiębiorcy niezgodne z przepisami prawa Unii Europejskiej, o których mowa w załączniku I do dyrektywy 2020/1828, lub przepisami je wdrażającymi lub służącymi ich stosowaniu, które to działanie lub zaniechanie narusza lub może naruszać ogólne interesy konsumentów.

Praktyki przedsiębiorców zostały objęte załącznikiem I do dyrektywy 2020/1828. Zawiera on też wykaz przepisów prawa UE, których naruszenie zostało objęte zakresem stosowania niniejszej dyrektywy. W zakresie, w jakim te przepisy chronią interesy konsumentów, niezależnie od tego, czy mowa jest o konsumentach czy o osobach podróżujących, użytkownikach, klientach, inwestorach detalicznych, klientach detalicznych, osobach, których dotyczą dane, czy innych osobach (art. 2 dyrektywy 2020/1828). Dyrektywa zawiera wykaz 66 aktów, w tym dotyczących następujących zagadnień:

- ochrona danych osobowych – np. rozporządzenie (UE) 2016/679 (RODO);
- ochrona konsumentów przed nieuczciwymi praktykami handlowymi – dyrektywa 2005/29/WE dotycząca nieuczciwych praktyk handlowych;
- ochrona klientów usług bankowych – dyrektywa 2014/17/UE w sprawie umów o kredyt konsumencki związany z nieruchomościami mieszkalnymi;

- ochrona konsumenta – dyrektywa 2009/72/WE dotycząca wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej;
- bezpieczeństwo produktów – dyrektywa 2001/95/WE dotycząca ogólnego bezpieczeństwa produktów, dyrektywa (UE) 2015/2302 w sprawie imprez turystycznych i powiązanych usług turystycznych, dyrektywa (UE) 2018/1972 ustanawiająca Europejski kodeks łączności elektronicznej, dyrektywa 2014/65/UE w sprawie rynków instrumentów finansowych (MiFID II), dyrektywa 2009/110/WE dotycząca podejmowania i prowadzenia działalności instytucji pieniądza elektronicznego;
- umowy timeshare – dyrektywa 2008/122/WE w sprawie ochrony konsumentów w odniesieniu do niektórych aspektów umów timeshare, umów o długoterminowe produkty wakacyjne, umów odsprzedaży oraz wymiany;
- kredyty konsumenckie – dyrektywa 2008/48/WE w sprawie umów o kredyt konsumencki;
- reklama – dyrektywa 2006/114/WE dotycząca reklamy wprowadzającej w błąd i reklamy porównawczej;
- usługi – dyrektywa 2006/123/WE dotycząca usług na rynku wewnętrznym;
- przewozy lotnicze – rozporządzenie 2027/97 w sprawie odpowiedzialności przewoźnika lotniczego z tytułu przewozu pasażerów i ich bagażu drogą powietrzną;
- nieuczciwe warunki umowne – dyrektywa 93/13/EWG w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich.

Zgodnie z art. 4 dyrektywy 2020/1828 państwa członkowskie zapewniają, aby powództwa przedstawicielskie, określone w dyrektywie, mogły być wytaczane przez upoważnione podmioty wyznaczone do tego celu przez państwa członkowskie.

Obowiązkiem państw członkowskich staje się zapewnienie, aby podmioty, w szczególności organizacje konsumenckie, w tym organizacje konsumenckie, które reprezentują członków z więcej niż jednego państwa członkowskiego, były uprawnione do bycia wyznaczonymi jako

upoważnione podmioty do celów wytaczania krajowych lub transgranicznych powództw przedstawicielskich lub obu rodzajów powództw.

Celem dyrektywy 2020/1828 stało się udostępnienie konsumentom na szczeblu unijnym i krajowym we wszystkich państwach członkowskich co najmniej jednego skutecznego i sprawnego mechanizmu proceduralnego powództwa przedstawicielskiego w sprawie środków nakazujących zaprzestanie szkodliwych praktyk oraz środków naprawczych. Powództwo przedstawicielskie powinno oferować skuteczny i sprawny sposób ochrony zbiorowych interesów konsumentów (motyw 9 dyrektywy 2020/1828).

Krajowy ustawodawca wprowadził nowe przedstawicielskie postępowanie grupowe, które funkcjonuje obok zwykłego postępowania grupowego.

Grupowe postępowanie krajowe to sądowe postępowanie cywilne w sprawach o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów lub w sprawach o roszczenia związane z ich stosowaniem prowadzone przed sądem na podstawie ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym z powództwa podmiotu upoważnionego wpisanego do rejestru podmiotów upoważnionych.

Grupowe postępowanie transgraniczne to powództwo w sprawie o zaniechanie stosowania praktyk naruszających interesy grupy konsumentów lub w sprawie o roszczenia związane ze stosowaniem tych praktyk wytoczone przez podmiot upoważniony wpisany do wykazu podmiotów upoważnionych prowadzonego przez Komisję Europejską na podstawie art. 5 ust. 1 dyrektywy 2020/1828 przed sądem albo organem administracyjnym państwa Unii Europejskiej innego niż państwo, w którym podmiot upoważniony został wyznaczony.

Krajowy ustawodawca wprowadził definicję ogólnych interesów konsumentów, która funkcjonuje obok definicji zbiorowych interesów konsumentów. Zgodnie z art. 1 ust. 2e u.d.r.p.g. przez ogólne interesy kon-

sumentów rozumie się interes ogółu konsumentów, a w przypadku postępowań w sprawach o roszczenia związane ze stosowaniem praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów – także interesy grupy konsumentów. Przez praktyki naruszające ogólne interesy konsumentów rozumie się działanie lub zaniechanie przedsiębiorcy niezgodne z przepisami prawa Unii Europejskiej, o których mowa w załączniku I do dyrektywy 2020/1828, oraz przepisami je wdrażającymi lub służącymi ich stosowaniu, które to działanie lub zaniechanie narusza lub może naruszać ogólne interesy konsumentów.

W dyrektywie 2020/1828 przez pojęcie „zbiorowe interesy konsumentów” rozumiany jest ogólny interes konsumentów i, w szczególności do celów środków naprawczych, interesy grupy konsumentów.

W uzasadnieniu projektu ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym wyjaśniono, że pojęcie „zbiorowe interesy konsumentów” ma inny zakres aniżeli w implementowanej dyrektywie, które **obejmuje obok ogólnego interesu konsumentów również interesy grupy konsumentów**. Jak wynika z art. 4 ust. 1 dyrektywy 2020/1828, państwa członkowskie zapewniają, aby powództwa przedstawicielskie, określone w dyrektywie, mogły być wytaczane przez upoważnione podmioty wyznaczone do tego celu przez państwa członkowskie. (Na temat nowelizacji ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym – zob. A. Milewska, *Postępowanie grupowe w sprawach konsumenckich*, <https://legalis.pl/postepowanie-grupowe-w-sprawach-konsumentenckich/>, dostęp: 24.04.2025 r.; M. Łobocka-Szok, *Powództwa przedstawicielskie jako ochrona interesów konsumentów*, <https://legalis.pl/powodztwa-przedstawicielskie-jako-ochrona-interesow-konsumentow/>, dostęp: 24.04.2025 r.).

2. Cechy charakterystyczne postępowania grupowego zwykłego

W zależności od charakterystycznych cech postępowania grupowego jego model może przybierać różne formy. Wyznacznikami pozwalającymi na wyróżnienie postępowania grupowego są:

- 1) podstawa prawna,
- 2) skład grupy,
- 3) legitymacja czynna,
- 4) sposób zakończenia postępowania.

Jeśli chodzi o pierwszy z wyznaczników, którym jest **podstawa prawna regulująca materię powództw grupowych**, należy stwierdzić, że może ona przybrać różne formy. Może stanowić odrębny akt prawny, wydany w celu całościowego unormowania problematyki powództw grupowych, lub zostać włączona do obowiązującej procedury. Polski ustawodawca wybrał pierwszą ze wskazanych opcji. Zdecydował się na stworzenie nowej regulacji prawnej, która w sposób całościowy normuje postępowanie grupowe. **Funkcjonowanie nowej regulacji prawnej w postaci odrębnej ustawy ma przyczynić się do wykształcenia praktyki stosowania przepisów ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym.**

W uzasadnieniu projektu ustawy ustawodawca wskazał, że: „Analiza ustawodawstw, w których występuje postępowanie grupowe, prowadzi do wniosku, że postępowanie mające na celu «załatwienie» spraw wielu podmiotów w ramach jednego procesu jest regulowane bardzo różnorodnie. Biorąc pod uwagę kryterium formalne – aktu prawnego normującego wskazane zagadnienia, regulacje dotyczące postępowania grupowego są zawarte w kodeksie postępowania cywilnego (np. Hiszpania, Dania), kodeksie cywilnym (np. Holandia), czy oddzielnej ustawie (np. Szwecja)” (uzasadnienie projektu z 2009 r., s. 1).

Drugim wyznacznikiem wyróżniającym postępowanie grupowe jest **sposób kształtowania składu grupy**. W postępowaniu grupowym wyróżniamy dwa modele ustalania składu grupy – opt-in oraz opt-out.

Pierwszy z modeli **kształtowania grupy w postępowaniu grupowym (opt-in) zakłada formowanie grupy w drodze przystąpienia**. Osoby spełniające określone kryteria ustawowe, które pozwalają na udział w postępowaniu grupowym, mogą do niego przystąpić po złożeniu oświadczenia o przystąpieniu do grupy. Złożenie takiego oświadczenia jest równoznaczne z wyrażeniem zgody przez członków grupy na objęcie wszystkimi skutkami prowadzonego postępowania. Taki model występuje m.in. w prawodawstwie Wielkiej Brytanii, Szwecji i Brazylii (tak uzasadnienie projektu z 2009 r., s. 2).

Drugi model kształtowania grupy w postępowaniu grupowym (**opt-out**) **zakłada tworzenie grupy na podstawie oświadczenia podmiotu o niezaliczaniu go do postępowania (nieobjęcia jego skutkami)**, mimo posiadania przez ten podmiot właściwości (np. uczestniczenia w jednym zdarzeniu), które „formalnie” umożliwiają zaliczenie go do tej grupy (klasy). Niezłożenie takiego oświadczenia sprawia, że skutki orzeczenia wydanego w postępowaniu grupowym rozciągają się (obejmują) na taki abstrakcyjnie zdefiniowany podmiot – taki system funkcjonuje w USA, Holandii czy Izraelu (zob. uzasadnienie projektu z 2009 r., s. 2).

Trzecim wyznacznikiem różniącym model postępowania grupowego od innych postępowań sądowych jest **określenie podmiotu, któremu przyznano legitymację czynną**. Legitymacja czynna do wytoczenia powództwa grupowego może być przyznana:

- każdemu zainteresowanemu podmiotowi,
- uprawnionemu organowi ochrony prawnej,
- innym podmiotom państwowym.

Przyznanie legitymacji czynnej w postępowaniu grupowym każdemu zainteresowanemu podmiotowi oznacza przyznanie uprawnienia do wniesienia pozwu wraz z określeniem pozwanego (pозwanych), rosz-

czenia (żądania) oraz cech podmiotów, które mogą być (albo są) zaliczone do grupy (uzasadnienie projektu z 2009 r., s. 2).

Prawo do występowania z powództwami grupowymi przez organy ochrony prawnej oznacza przyznanie legitymacji czynnej określonym podmiotom, np. rzecznikowi konsumentów, Agencji Ochrony Środowiska w Szwecji, Finlandii, niemieckiej *Verbandsklage* (uzasadnienie projektu z 2009 r., s. 2). Legitymacja może zostać również przyznana certyfikowanym przez państwo podmiotom, np. stowarzyszeniom ochrony środowiska, konsumentów, fundacji (tak uzasadnienie projektu z 2009 r., s. 2).

Biorąc pod uwagę rodzaj podmiotu, któremu przyznano legitymację czynną do wytoczenia powództwa grupowego, należy wskazać, że polski ustawodawca przyznał wyłączną **legitymację do wytoczenia powództwa w tym postępowaniu reprezentantowi grupy**. Z uwagi na fakt, że reprezentantem grupy może być członek grupy bądź też powiatowy (miejski) rzecznik konsumentów, możemy uznać, że legitymacja czynna przysługuje również osobie, która jest członkiem grupy (oczywiście wyłącznie w sytuacji, gdy pełni funkcję reprezentanta grupy).

Ostatnim wyznacznikiem pozwalającym na wyróżnienie postępowania grupowego jest **sposób jego zakończenia**. Biorąc pod uwagę rodzaj rozstrzygnięcia kończącego postępowanie grupowe, należy wskazać, że postępowanie może być zakończone przez:

- wydanie wyroku co do zasady,
- wydanie zwykłego wyroku,
- zawarcie ugody.

W uzasadnieniu projektu ustawy ustawodawca wskazał, że w prawodawstwach występują różne sposoby preferowanego załatwienia sprawy grupowej. Możemy mieć do czynienia z prejudycjalnym wyrokiem co do zasady (np. niemieckie *Sammelsklage*, austriackie *Verbands-Musterklage*, norweskie *pilot action* – sprawa testowa), rozstrzygnięciem zrów-

nanym ze „zwykłym” wyrokiem (np. Szwecja, Hiszpania) czy dążeniem do zawarcia ugody (np. Holandia).

Polski ustawodawca przewidział **możliwość załatwienia sprawy grupowej w drodze wydania wyroku co do zasady** (art. 2 ust. 3 u.d.r.p.g.), **zarówno wyrokiem kończącym postępowanie grupowe** (art. 21 u.d.r.p.g.), jak i **ugodowym załatwieniem sprawy** (art. 7 u.d.r.p.g.).

Postępowanie grupowe odróżnia od innych postępowań rodzaj załatwianych w nim spraw. Za pomocą omawianej instytucji proceduralnej mogą być załatwiane sprawy o różnym charakterze, jednak **zauważalna jest tendencja do ograniczania rodzaju spraw załatwianych w drodze powództwa grupowego**. Ograniczanie rodzaju spraw załatwianych przy wykorzystaniu pozwu zbiorowego oznacza wyłączenie z zakresu przedmiotowego określonych kategorii spraw. Podobną tendencję obserwuje się w innych państwach członkowskich.

W niektórych systemach prawnych dostrzegalne jest ograniczanie takich roszczeń do określonej kategorii spraw, np. ochrony konsumentów (Grecja), rynku instrumentów finansowych (Niemcy), ochrony środowiska czy wreszcie postępowań dotyczących roszczeń odszkodowawczych rodzących wiele problemów materialnoprawnych i proceduralnych (uzasadnienie projektu z 2009 r., s. 1).

Polski ustawodawca wprowadził w postępowaniu grupowym ograniczenie dotyczące roszczeń dochodzonych w postępowaniu grupowym. *Ratio legis* ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym streszcza art. 1 ust. 2. Zgodnie z nim ma ona zastosowanie w sprawach o roszczenia o ochronę konsumentów z tytułu odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny, z tytułu odpowiedzialności za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania umownego lub z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia, a w odniesieniu do roszczeń o ochronę konsumentów także w innych sprawach (szeroko na temat zakresu przedmiotowego ustawy – zob. komentarz do art. 1 ust. 2).

W przypadku spraw o ochronę konsumentów mogą oni dochodzić w ramach postępowania grupowego zarówno roszczeń deliktowych (w praktyce jednak mogą powstać trudności przy ich dochodzeniu), jak i kontraktowych. Dotyczy to także odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny, która może pozostawać w zbiegu z odpowiedzialnością z tytułu niewykonania zobowiązania i odpowiedzialnością z tytułu rękojmi czy gwarancji (tak E. Łętowska, *Prawo umów konsumenckich*, Warszawa 2002, s. 109–110).

Kategorią spraw, których rozpoznanie może być przedmiotem postępowania grupowego, są także sprawy z tytułu czynów niedozwolonych. Należy jednak pamiętać, że możemy mieć do czynienia ze zbiegiem odpowiedzialności deliktowej i kontraktowej (art. 443 k.c.). Jeśli działanie lub zaniechanie, z którego szkoda wynikła, stanowiło niewykonanie lub nienależyte wykonanie istniejącego uprzednio zobowiązania, nie wyłącza ono roszczenia o naprawienie szkody z tytułu czynu niedozwolonego, chyba że z treści istniejącego uprzednio zobowiązania wynika co innego. Za przykład mogą posłużyć roszczenia deliktowe wynikające z naruszenia reguł konkurencji, które często dotyczą stron umowy (tak M. Szpunar, *Odpowiedzialność podmiotu prywatnego z tytułu naruszenia prawa wspólnotowego*, Warszawa 2008, s. 326–327).

W postępowaniu grupowym również przedsiębiorcy mogą dochodzić roszczeń z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania. Dochodzenie w postępowaniu grupowym roszczeń z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania oznacza jednak konieczność spełnienia przesłanek dopuszczalności postępowania grupowego (z art. 1 ust. 1 u.d.r.p.g.).

Zakresem postępowania grupowego objęto także roszczenia z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia. Wskazana zmiana umożliwia wnoszenie powództw w tych sprawach również przez przedsiębiorców.

Roszczenia z tytułu naruszenia dóbr osobistych mogą także być przedmiotem postępowania grupowego, co jest *novum* ustawy. Jednak do-

puszczalność powództw grupowych w tych sprawach dotyczy jedynie roszczeń wynikających z uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia, w tym roszczeń przysługujących osobom najbliższym poszkodowanego zmarłego wskutek uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia (zob. art. 1 ust. 2a i 2b u.d.r.p.g.).

3. Cechy charakterystyczne powództwa przedstawicielskiego

3.1. Dyrektywa 2020/1828

W wyniku przyjęcia dyrektywy 2020/1828 państwa członkowskie zostały zobowiązane do wprowadzenia modelu powództw przedstawicielskich. Polski ustawodawca dokonał implementacji dyrektywy 2020/1828 ustawą z 24.07.2024 r. **o zmianie ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym oraz niektórych innych ustaw**, która zmieniła przepisy **zarówno** ustawy o dochodzeniu roszczeń, jak i ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Jak wynika z art. 4 ust. 1 dyrektywy 2020/1828, państwa członkowskie zapewniają, aby powództwa przedstawicielskie, określone w dyrektywie, mogły być wytaczane przez upoważnione podmioty wyznaczone do tego celu przez państwa członkowskie.

Dyrektywa 2020/1828 unowocześnia i wzmacnia mechanizmy ochrony zbiorowych interesów konsumentów. Na jej podstawie upoważnione podmioty działające na rzecz ochrony konsumentów, wyznaczone przez państwa członkowskie UE, mogą występować z powództwami przedstawicielskimi, czyli wytaczanymi w imieniu konsumentów w celu doprowadzenia do zaprzestania stosowania przez przedsiębiorcę szkodliwej praktyki lub w celu zastosowania środka naprawczego w związku z jej stosowaniem. Dyrektywa 2020/1828 wprowadza kolejne narzędzie dla konsumentów, które ma służyć przywróceniu równowagi kontraktowej, która została naruszona przez wykorzystujących swoją przewagę przedsiębiorców stosujących niedozwolone praktyki. Narzędzie to ma umożliwić konsumentom poszkodowanym w wyniku stosowania przez

przedsiębiorców praktyk naruszających ich interesy bezpośrednio dochodzenie przysługujących im roszczeń (zob. uzasadnienie projektu z 2024 r.).

W wyniku wprowadzonych zmian przewidziano model wytaczania powództw grupowych przeciwko przedsiębiorcom przed sądem powszechnym. Model ten funkcjonuje obok dotychczasowego modelu ochrony zbiorowych interesów konsumentów opartego na postępowaniu prowadzonym przez Prezesa UOKiK. Ustawodawca krajowy przewidział dwa rodzaje powództw grupowych w ramach grupowego postępowania krajowego i grupowego postępowania transgranicznego wytaczanych na rzecz konsumentów przez podmioty upoważnione. W przypadku naruszenia indywidualnego interesu konsument może dochodzić roszczeń na drodze indywidualnego powództwa. Zapewniono możliwość dochodzenia ochrony indywidualnych interesów grupy konsumentów przez podmioty upoważnione w postępowaniu przed sądem cywilnym. Tym samym istniejący model publicznoprawnej ochrony interesów konsumentów został poszerzony o prywatnoprawny model grupowego postępowania krajowego i grupowego postępowania transgranicznego. Powództwo grupowe w interesie ogólnym umożliwia dochodzenie zaniechania stosowania praktyk naruszających interesy konsumentów i/lub roszczeń związanych z naruszeniem od przedsiębiorcy.

W wyniku implementacji dyrektywy 2020/182 **wprowadzono nowy model ochrony ogólnych interesów konsumentów w postępowaniu przed sądem powszechnym**, który funkcjonuje obok publicznoprawnego modelu postępowania w celu ochrony zbiorowych interesów konsumentów w postępowaniu przed Prezesem UOKiK. Obejmuje on wytaczanie powództw przeciwko przedsiębiorcom przed sądem powszechnym w ramach grupowego postępowania krajowego i grupowego postępowania transgranicznego, a także dochodzenie zarówno stwierdzenia stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów, jak i roszczeń o charakterze odszkodowawczym.

3.2. Powództwa przedstawicielskie

Zgodnie z **art. 3 pkt 6 dyrektywy 2020/1828** krajowe powództwo przedstawicielskie to powództwo przedstawicielskie wytaczane przez upoważniony podmiot w państwie członkowskim, w którym został on wyznaczony. W polskiej ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów odpowiednikiem tej instytucji jest grupowe postępowanie krajowe (art. 4 pkt 13a u.o.k.k.), które definiowane jest jako sądowe postępowanie cywilne w sprawach o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów lub w sprawach o roszczenia związane z ich stosowaniem prowadzone przed sądem na podstawie ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym z powództwa podmiotu upoważnionego wpisanego do rejestru podmiotów upoważnionych. Warto wskazać, iż przed wprowadzeniem omawianych regulacji poszkodowany konsument mógł dochodzić roszczeń odszkodowawczych jedynie indywidualnie w ramach powództwa sądowego. Obecnie dochodzenie interesów grupy konsumentów jest możliwe przez podmioty upoważnione w postępowaniu przed sądem w procedurze cywilnej. Podmiotem upoważnionym jest natomiast podmiot wpisany do rejestru prowadzonego przez Prezesa UOKiK.

3.3. Transgraniczne powództwo przedstawicielskie

Zgodnie z definicją zawartą w art. 3 pkt 7 dyrektywy 2020/1828 transgraniczne powództwo przedstawicielskie oznacza powództwo przedstawicielskie wytaczane przez upoważniony podmiot w innym państwie członkowskim niż państwo, w którym został on wyznaczony. W świetle ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów powyższe postępowanie to grupowe postępowanie transgraniczne (art. 4 pkt 13b u.o.k.k.), a więc powództwo w sprawie o zaniechanie stosowania praktyk naruszających interesy grupy konsumentów lub w sprawie o roszczenia związane ze stosowaniem tych praktyk wytoczone przez podmiot upoważniony wpisany do wykazu podmiotów upoważnionych prowadzonego przez Komisję Europejską na podstawie art. 5 ust. 1 dyrektywy 2020/1828 przed

sądem albo organem administracyjnym państwa Unii Europejskiej innego niż państwo, w którym podmiot upoważniony został wyznaczony. Biorąc pod uwagę powyższe, należy wskazać, że podmiot upoważniony do wytaczania powództw transgranicznych może być jednocześnie podmiotem upoważnionym do wytaczania powództw krajowych.

3.4. Postępowanie grupowe w sprawach o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów lub o roszczenia związane z ich stosowaniem

Zgodnie z art. 1a u.d.r.p.g. ustawę stosuje się także w odniesieniu do ochrony konsumentów, w tym o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów lub o roszczenia związane z ich stosowaniem. W związku z rozszerzeniem zakresu przedmiotowego ustawy **ustawodawca zdefiniował w art. 1 ust. 2e u.d.r.p.g. ogólne interesy konsumentów**. Jest to interes ogółu konsumentów, a w przypadku postępowań w sprawach o roszczenia związane ze stosowaniem praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów – także interesy grupy konsumentów. Przez praktyki naruszające ogólne interesy konsumentów rozumie się działanie lub zaniechanie przedsiębiorcy niezgodne z przepisami prawa Unii Europejskiej, o których mowa w załączniku I do dyrektywy 2020/1828, oraz przepisami je wdrażającymi lub służącymi ich stosowaniu, które to działanie lub zaniechanie narusza lub może naruszać ogólne interesy konsumentów. W postępowaniu grupowym w sprawach **o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów i/lub w sprawach o roszczenia związane z ich stosowaniem**:

- 1) roszczenia mogą być oparte na tej samej podstawie prawnej;
- 2) wyłączeniu podlegają przepisy dotyczące wymogu utworzenia grupy i złożenia oświadczeń o przystąpieniu do grupy (dotyczy to powództw przedstawicielskich w sprawach **o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów**);
- 3) powód żąda uznania praktyki za naruszającą ogólne interesy konsumentów i nakazania zaniechania jej stosowania, a w przypadku

gdy pozwany zaprzestał stosowania tej praktyki po wytoczeniu powództwa – stwierdzenia zaniechania jej stosowania. Powód może też żądać złożenia jednokrotnego albo wielokrotnego oświadczenia w odpowiedniej formie i o odpowiedniej treści o stosowaniu przez pozwanego praktyki naruszającej ogólne interesy konsumentów (powództwo w postępowaniu grupowym w sprawach o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów);

- 4) powód żąda uznania praktyki za naruszającą ogólne interesy konsumentów i nakazania zaniechania jej stosowania, a w przypadku gdy pozwany zaprzestał stosowania tej praktyki przed wytoczeniem powództwa – powód żąda uznania praktyki za naruszającą ogólne interesy konsumentów oraz stwierdzenia zaniechania jej stosowania. Powód może też żądać złożenia jednokrotnego albo wielokrotnego oświadczenia w odpowiedniej formie i o odpowiedniej treści o stosowaniu przez pozwanego praktyki naruszającej ogólne interesy konsumentów (powództwo w postępowaniu grupowym w sprawach o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów);
- 5) w jednym pozwie można dochodzić roszczeń związanych ze stosowaniem praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów i roszczeń związanych z ich stosowaniem. Wówczas do pozwu należy dołączyć oświadczenia członków grupy o przystąpieniu do grupy, informacje przedstawione przez Prezesa UOKiK dotyczące wszczęcia postępowania oraz umowę podmiotu upoważnionego z pełnomocnikiem, określającą sposób wynagrodzenia pełnomocnika, a w przypadku finansowania podmiotu upoważnionego przez inny podmiot, w tym przedsiębiorcę lub organizację przedsiębiorców, umowę z podmiotem finansującym.
- 6) w sprawach o roszczenia związane ze stosowaniem praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów do pozwu należy dołączyć oświadczenia członków grupy o przystąpieniu do grupy oraz umowę podmiotu upoważnionego z pełnomocnikiem, określającą sposób wynagrodzenia pełnomocnika, a w przypadku finansowania podmiotu upoważnionego przez inny podmiot, w tym

- przedsiębiorcę lub organizację przedsiębiorców, umowę z podmiotem finansującym;
- 7) w sprawach o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów do pozwu należy dołączyć informacje przedstawione przez Prezesa UOKiK (czy toczy się postępowanie przed UOKiK) oraz umowę podmiotu upoważnionego z pełnomocnikiem, określającą sposób wynagrodzenia pełnomocnika, a w przypadku finansowania podmiotu upoważnionego przez inny podmiot, w tym przedsiębiorcę lub organizację przedsiębiorców, umowę z podmiotem finansującym;
 - 8) w przypadku wytoczenia powództwa w postępowaniu grupowym w sprawach o stwierdzenie stosowania praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów podmiot upoważniony nie jest obowiązany do udowodnienia szkody poniesionej przez konsumentów ani winy pozwanego;
 - 9) sąd bada, czy wytoczone powództwo pozostaje w zakresie zadań statutowych podmiotu upoważnionego;
 - 10) w postępowaniu grupowym w sprawach o roszczenia związane ze stosowaniem praktyk naruszających ogólne interesy konsumentów sąd na każdym etapie postępowania – w przypadku powzięcia uzasadnionych wątpliwości co do zgodności finansowania podmiotu upoważnionego z warunkami określonymi w art. 46h pkt 5 u.o.k.k. – ustala, czy finansowanie przez inny podmiot, w tym przedsiębiorcę lub organizację przedsiębiorców, podmiotu upoważnionego pozostaje bez wpływu na właściwe zapewnienie ochrony interesów konsumentów. W razie wątpliwości wszczyna procedurę wyjaśniającą (art. 10aa ust. 2–6 u.d.r.p.g.);
 - 11) sąd może nakazać pozwanemu lub osobie trzeciej wyjawienie lub wydanie środka dowodowego znajdującego się w ich posiadaniu i służącego stwierdzeniu faktu istotnego dla rozstrzygnięcia (art. 16a–16h u.d.r.p.g.).

4. Zakres nowelizacji ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym z 2017 r.

Ustawa z 7.04.2017 r. o zmianie niektórych ustaw w celu ułatwienia dochodzenia wierzytelności wprowadza kluczowe zmiany w ustawie o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym. W wyniku nowelizacji nie tylko wprowadzono nowe przepisy, ale też dokonano modyfikacji w istniejących. Celem zmian stało się zwiększenie skuteczności oraz efektywności postępowań grupowych, a także usunięcie wątpliwości interpretacyjnych, które pojawiały się przy stosowaniu ustawy.

W wyniku nowelizacji zmieniono szereg przepisów, m.in. dotyczące: 1) zakresu przedmiotowego ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym (art. 1 ust. 2), przez dodanie roszczeń: z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia, o ochronę dóbr osobistych w sprawach roszczeń wynikających z uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia, w tym roszczeń przysługujących osobom najbliższym poszkodowanego, zmarłego wskutek uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia (art. 1 ust. 2a); 2) wymogów dotyczących ujednolicenia wysokości dochodzonych roszczeń w postępowaniu grupowym (art. 2 ust. 1) przez określenie zasad ujednolicenia; roszczenia pieniężnego, którego dotyczy żądanie ustalenia odpowiedzialności (art. 2 ust. 3); 3) kaucji w postępowaniu grupowym (art. 8) przez zidentyfikowanie przesłanek dopuszczalności żądania złożenia kaucji oraz zawieszenia postępowania w sytuacji braku jej wniesienia przez powoda; 4) rozpoznania dopuszczalności postępowania grupowego na posiedzeniu niejawnym (art. 10 ust. 1); 5) ograniczenia postępowań wypadkowych (art. 10) przez wyłączenie możliwości złożenia zażalenia na postanowienie sądu w przedmiocie dopuszczalności postępowania grupowego; 6) przedłużenia skutków wytoczenia powództwa w postępowaniu grupowym dla członka grupy z 6 do 12 miesięcy (art. 10 ust. 3); 7) ogłoszeń o wszczęciu postępowania grupowego (art. 11); 8) wyłączenia wstrzymania merytorycznego biegu postępowania po wniesieniu zażalenia na postanowienie co